

Historisch
Archief
Westland

De straat van toen

NAALDWIJK

DIJKWEG,

DEEL 1, TOT DE GROTE WOERDLAAN

Foto 1916; Tot ver in de 18^e eeuw gingen de R.K. inwoners van Naaldwijk naar de schuilkerk aan de Zwartendijk. In 1786 vroeg men een vergunning om een kerkgebouw te stichten en baljuw A. Douglas ondersteunde de aanvraag. Op 30 juli 1787 werd door de Staten der Provincie en door Willem V het verzoek ingewilligd. Men kon niet wachten tot een kerkgebouw gereed was en ging kerkdiensten houden op de zolder van het huis van Leendert van Veen aan de Dijkweg. Op 15 december 1790 kon de eerste kerk, achter het gebouw waar later De Harmonie was, ingezegend worden. Toen in 1827 het begraven in kerken verboden werd, liet pastoor Mazza op een stuk grond, gekocht van Jacob de Groot, achter het kerkgebouw een R.K. begraafplaats aanleggen. Deze werd in 1828 geopend. Toen dit kerkgebouw te klein werd, besloot men in 1870 een nieuwe kerk te bouwen. In 1871 werd deze al ingezegend. Deze kerk is op bovenstaande foto te zien met links daarvan de pastorie. Rechts op de foto de latere Leonardusschool. Op de hoek van de Dijkweg en Havenstraat werd in 1875 een R.K. school met onderwijzerswoning (net zichtbaar tussen de kerk en de school) gebouwd door W.A.P. Dessing voor de som van f15.500,--, waar jongens en meisjes van de parochie 'een degelijk onderwijs ontvingen overeenkomstig de voorschriften der Kerk', aldus pastoor Wilhelmus van Saagsveldt. Deze school werd al snel te klein en men wilde ook liever een aparte meisjes- en jongensschool. Dit 'teneinde de meisjes te kunnen bekwamen in die vakken die ze overeenkomstig hare bestemming en levenstaak grondiger dienden te kennen.' Zo is te lezen in het boek van Edward van Bergen uit 1924. Toen pastoor Van Lijnschooten in 1894 zijn zilveren priesterfeest vierde en men hem een blijvend aandenken wilde schenken, was zijn liefste wens het stichten van een zusterschool. In 1897 werd de gemengde school verbouwd tot meisjesschool. De jongens verhuisden naar Dijkweg 49. Op de foto rechts van de kerk, werd in 1916 de school afgebroken en opnieuw gebouwd, nu als jongensschool, de Leonardusschool. Deze school stond weer op de hoek van de Dijkweg en de Havenstraat. In 1919 werd de school uitgebreid met een vleugel in de Havenstraat voor de R.K. U.L.O..

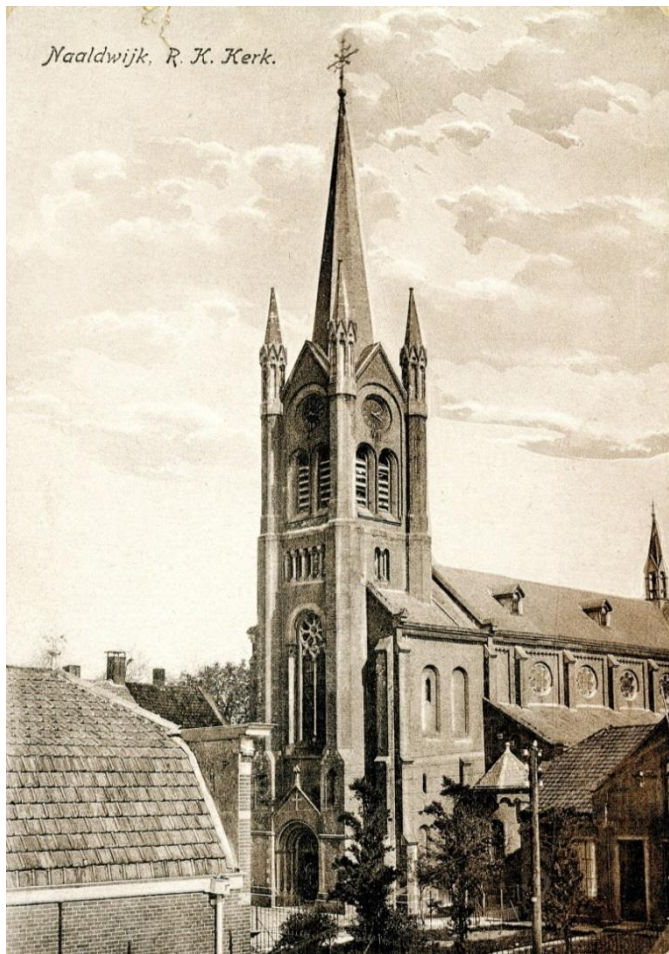

Foto 1920; de RK kerk aan de Dijkweg, in gebruik genomen in 1871 en in 1931 gesloten. Door een erfenis van boer Hofstede kon in de Molenstraat een nieuwe R.K. kerk gebouwd worden. In februari 1929 werd vergunning hiervoor verleend. De heer Droog had van 1932 tot 1935 een garage in de kerk, maar dit werd alom afgekeurd en in 1935 is de kerk dan ook gesloopt. Het slopen er van is opgedragen aan de heer H. de Roo te Dubbeldam. In augustus zijn de slopers aan de RK kerk aan de Dijkweg begonnen en een deel van het dak werd als eerste gesloopt. In september 1935 is het gebouw zo goed als gesloopt, men is nu bezig met de toren, dit onder grote belangstelling van de bewoners. Ook burgemeester Elsen was onder de toeschouwers

In december zijn de laatste resten verwijderd. 'In het dorpsbeeld doet de open plek grond aan de Dijkweg thans vreemd aan', aldus de Westlandsche Courant

Foto 1987; in 1980 werd de Leonardusschool afgebroken, hier de lege hoek Dijkweg/Havenstraat

Foto 2017; een accountantsbureau op de plaats van de school

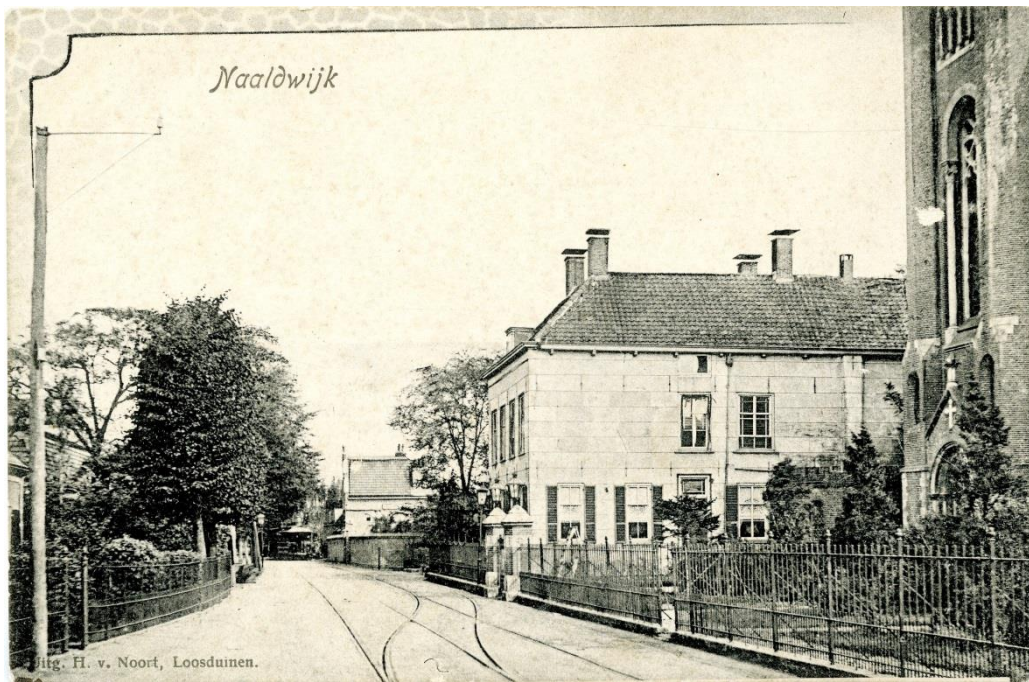

Foto 1898; Tussen het witte gebouw, de pastorie, later bekend als “De Harmonie” en de kerk ligt de R.K. begraafplaats

In het midden van de foto de rails van de personentram van de W.S.M. die voor de Leonardusschool het eindpunt had. Achter de rails het eerste stationsgebouw, midden op de foto.

2017; de bronzen piëta, van Albert Termote, voor de R.K. begraafplaats, in 1949 is het voetstuk ontworpen door P.P.C. Alkemade, bouwkundige

Foto 2009; de pastorie van de R.K. kerk aan de Dijkweg. De kerk werd afgebroken, maar de pastorie bleef staan en werd in 1934 onder de naam “De Harmonie” ingericht als jeugdhuis. De muziekverenigingen Crescendo en St. Adrianus fuseerden en gingen verder onder de naam Fusica. Zij kochten in 1972 het gebouw. In 2009 werd het gebouw verkocht en gesloopt. Er zouden appartementen komen, maar in 2017 was het stuk land nog steeds leeg.

Foto 1968; Tegenover de Leonardusschool links dansschool Kroonwijk, op de plek van het molenhuis, dat voor de molen “De Ster” stond. Daarnaast het pand, oorspronkelijk de garage van Cor Droog. Eerst alleen begane grond, in 1929 werd het woonhuis erboven gebouwd. In juli 1904 verzocht de heer P. van Schie om het door hem aan de Dijkweg te bouwen woon- en winkelhuis te plaatsen op 3,5 meter binnen het ijzeren hek. Dit is het lagere huis met de twee markiezen. De burgemeester zei dat B & W bij meerderheid van stemmen goedgunstig op dit verzoek hebben beslist, op voorwaarde dat de open grond voor het huis trottoir blijft en bij de straat wordt getrokken.

Foto 2008; ten tijde van deze foto zijn de drie gebouwen alle horeca geworden.

Foto 2008; De heer Ph.M.A. Droog begon als fietsenmaker. In 1904 liet hij het 'Koffiehuis de Remise' bouwen tegenover het eindpunt van de tram. In 1908 werd het naastgelegen pand gebouwd als slijterij. Dit moest een apart gebouw worden, want koffiehuis en slijterij hadden andere eisen en openingstijden. Al snel kwam er vraag naar overnachtingen en het koffiehuis werd Hotel Westlandia. Later werd het café Ouwe Droog, daarna werd het Aride en anno 2017 is de naam Loco Toro

Foto 2006; In 1907 werd ten overstaan van notaris W. Lagerwey te Naaldwijk geveild en verkocht dit burgerwoonhuis met daarachter gelegen erf en tuin, met ernaast een pakhuis. In die tijd was het verhuurd aan M. Postma voor f 250 per jaar. In de Eerste Wereldoorlog was E. van Broeck hier gelegerd. Hij is hier gebleven, woonde met zijn gezin in dit huis. Hij en zijn zoon hadden van 1938 tot 1973 in de poort ernaast een klompenmakerij.

1729; een prent van Van der Giessen; Dijkweg met rechts molen 'De Ster' en links de oude R.K. kerk die achter de Harmonie stond

Foto 1895; deze foto is genomen ter hoogte van de Kleine Woerdlaan richting Molenstraat

Foto 1935; Dit in 1836 gebouwde pand werd in 1872 het notariskantoor van Jan Bikkers. De heer Lagerwey assisteerde hem als kandidaat notaris. In 1898 koopt juffrouw J.A. de Graaff het huis. Zij is de schoonzus van, inmiddels, notaris Lagerwey en verhuurt Bijdorp aan haar zwager. In 1920 kreeg hij het huis in bezit. Na zijn overlijden kocht de diaconie der NH Gemeente te Naaldwijk in september 1935 de mooie woning. Het werd een bejaardenhuis voor 15 ouderen, inclusief twee echtparen en een leidinggevend echtpaar. Het tehuis stond open voor alle gezindten en van januari 1936 tot 1973 heeft het als zodanig dienst gedaan. Toen verhuisden de vijftien inwoners naar het nieuwe verzorgingshuis de Pijletuinenhof.

Foto 2008;

Foto 1914; Dijkweg richting Molenstraat. Links De Harmonie en R.K. kerk en rechts de notariswoning

Foto 1904; naast de notariswoning lag links de onderwijzerswoning en rechts Evangelisatiegebouw. In de tuin het bord met 'Rijkstuinbouwwinterschool'.

Foto 1918; Links de onderwijzerswoning, in het midden de school en rechts het Evangelisatiegebouw.

In 1875 werd op initiatief van Ds. A.G. de Waal, de Vereeniging van Voorstanders van Christelijk Nationaal Schoolonderwijs opgericht. Deze vereniging opende een school in het Evangelisatiegebouw aan de Dijkweg. In 1876 is op deze plek een onderwijzerswoning met daarachter een eigen school gebouwd. In 1904 verhuisde de school naar de Frederik Hendrikstraat.

Sinds 1896 was de Rijkstuinbouwwinterschool gevestigd in de oude ziekenzaal aan de haven. De gemeente moest zorgdragen voor betere behuizing van de Hoge regering. Maar zij hield de boot af, omdat niet iedere winter les gegeven werd. In 1904 huurde de Gemeente de inmiddels niet meer gebruikte school voor vijf jaar voor f 425 per jaar van de Vereniging voor Christelijk Nationaal Schoolonderwijs. Uiteindelijk heeft het gemeentebestuur in 1917 het oude schoolgebouw met onderwijzerswoning van hen gekocht voor de som van f 9500. De school moest belangrijk worden vergroot en verbouwd en de kosten gingen de raming ver te boven. Daar de tuinbouwschool, die er in gevestigd moest worden, een zaak van algemeen belang was heeft het gemeentebestuur bij de Provinciale Staten om subsidie gevraagd en niet tevergeefs. Zij stelden voor aan de gemeente Naaldwijk een bijdrage' voor eens' te verlenen van f 6.350 in de kosten van aankoop en verbetering van het gebouw voor de Rijkstuinbouwwinterschool aldaar.

De heer P.A. Pijnacker Hordijk gaf aan de in 1870 opgerichte Vereeniging tot Inwendige zending of verbreiding der Waarheid een evangelisatiegebouw. Plus een schenking van f 40.000 en de grond. Hij hield wel een vinger in de pap en verhuurde de kerk voor f 2,50 per jaar. Na enkele jaren moest het gebouw al worden uitgebreid, maar bij de afscheiding van 1866 liep het ledenaantal terug, en verkleinde men de zaal door in het midden een wand te plaatsen. Toen het ledenaantal weer groeide, werd de wand eenvoudig weer weggehaald. Er was geen eigen predikant, maar in 1922 deed de heer L. Manintveld, godsdienstonderwijzer, zijn intrede en men had daarmee een eigen voorganger. Het ledental groeide zodanig dat in 1934 werd besloten tot het bouwen van een grote gehoorzaal. In juni 1935 werd de eerste steen gelegd hiervoor en op donderdag 17 oktober 1935 werd de zaal officieel in gebruik genomen.

Foto 1940; tijdens de Tweede Wereldoorlog was in de onderwijzerswoning een distributiekantoor gevestigd.

Foto 2008; Dijkweg 19. Het vroegere Evangelisatiegebouw werd in 1977, 1978 en 1979 vernieuwd en uitgebreid. Het kreeg de naam “de kandelaar”. Tot 2013 werden hier kerkdiensten gehouden, toen verhuisde de gemeente naar de Ontmoetingskerk in de Anjerlaan. Sinds 2016 is in het gebouw o.a. een huisartsenpraktijk en apotheek gevestigd.

Foto 1902; links nog geen bebouwing, rechts de muur van de begraafplaats met daarnaast het eerste W.S.M. station.

Foto 1925; links de nummers 21, 23, 25, gebouwd in 1910 op rekening van de smid P. van Lingen, die het eerste pand zelf bewoonde. Het lagere huis ernaast heeft de vroedvrouw mevrouw Biermans in 1922 laten bouwen. Rechts de 'Kuijvenhoven huizen.' In 1841 koopt Willem Kuijvenhoven hier een tuin met een huis, omschreven als 'een extra vruchtbare en beste tuin of boomgaard met daarop staan hecht en sterk huis, gemerkt B nr 74, schuur, onderscheidene muren, verder getimmerte, bepoting en beplanting, nabij het dorp Naaldwijk'.

Foto 1934; hetzelfde punt 15 jaar later.

Foto 2006, de nummers 21, 23 en 25.

Foto 1907; tegenover de huizen op de foto hierboven lag het eerste W.S.M. station, gebouwd in 1898. In de eerste 10 jaar van de 20^e eeuw nam het goederenvervoer toe, daarom wilde men eerst de rails door de Molenstraat naar de zuidkant van Naaldwijk doortrekken richting De Lier en Delft. Dit plan werd niet uitgevoerd en in 1907 werd een nieuw station aan de Verspycklaan geopend, toen helemaal buiten het dorp gelegen. De rails op de Dijkweg werd verwijderd tot aan het witte huis van Lamping, later Kuijvenhoven.

In 1827 kwam een verbod op het begraven, ‘zowel in kerken, kapellen en bedehuizen als op kerkhoven in de bebouwde kom der gemeente. Deze moesten ten minste 35 à 40 ellen afgelegen er buiten liggen.’ Daarom kocht de gemeente een stuk tuingrond van de heren Wouter van der Hoeven en Cornelis van Breemen. Het terrein werd in orde gebracht en op 17 januari 1829 werd de eerste overledene hier begraven. De begraafplaats lag achter de muur op de foto. Deze heeft dienst gedaan tot 1865, maar moest toen worden uitgebreid. De gemeente kon het echter niet eens worden met de eigenaar van de aangrenzende grond, en kocht toen van de weduwe W. Koenekoop aan de Geestweg een ruim terrein.

Foto 1925; Het oude W.S.M. station is in gebruik als ziekenzaal.

Foto 2006; na 1907 werd het gebouw ziekenzaal voor de vereniging Hulp in Lijden. Zij huurde het oude station van de gemeente voor f 400 per jaar, maar uiteindelijk werd het te klein. Men wilde een groter terrein, gunstig gelegen tussen Naaldwijk en Honselersdijk en liet eind 1929 het oog vallen op de oude buitenplaats Maria's-Oord aan de Dijkweg, later beter bekend als het Groene Kruis Gebouw.

Dit perceel is door 4 leden der vereniging gekocht met het doel het over te dragen aan Hulp in Lijden. Het perceel omvat 2740 m² grond met een groot en hecht herenhuis met kamers beneden en boven, benevens bijgebouwen.

Het gebouw heeft veel bestemmingen gehad, woning, kantoor van de gemeenteontvanger, politie bureau, G.E.B., in de jaren 70 peuterspeelzaal en eind 20^e eeuw is het gebouw opgedeeld in appartementen.

Foto 2006; de drie Kuijvenhoven woningen. Jacob Kuijvenhoven verkoopt in 1894 grond aan de WSM om hierop het 1^e station te bouwen. In 1902 liet J. Kuijvenhoven de drie huidige huizen bouwen na afbraak van een oud huis. De tuin van Kuyvenhoven liep helemaal door tot aan de Frederik Hendrikstraat en de Stokdijkkade. In de loop van de tijd zijn er telkens stukken van verkocht, o.a. voor de uitbreiding van het Sint Martinus gesticht in 1905 en in 1931 voor de doortrekking van de Stokdijkkade.

Foto 2006; Naast dit hoekhuis van de familie Kuyvenhoven lag tot in de tweede helft van de 20^e eeuw het laatste stukje tuin. Was het in de vijftiger jaren nog een behoorlijk stuk, later was het niet meer dan een kas, waar kamerplanten werden verkocht. De kwekerij moest plaats maken voor de nieuwbouw van een ouderenflat.

Foto 1918; in het midden het St. Martinusgesticht, gebouwd in 1904 met rechts de uitbreiding van 1905.

Foto 1905; In 1905 werd het Sint Martinusgesticht voor Rooms-Katholieke bejaarden uitgebreid. Zie foto boven. In 1933 werd aan het gesticht een bijgebouwtje opgericht voor het Wit-Gele Kruis, dat tot 1951 dienst gedaan heeft. Het grote gebouw is, behalve de kapel, in 1968 afgebroken en vervangen door een modernere inrichting die de naam 'Ons Trefpunt' kreeg.

Foto 1970; Ons Trefpunt. Ook dit Trefpunt is alweer afgebroken, en vervangen door nieuwbouw, dit keer aanleunwoningen.

Foto 2017; de aanleunwoningen op de plek van Het Trefpunt

Foto 2017; het wijkgebouw van Vitis 'het hof van heden'.

Foto 2002; de ramen van de kapel van het Sint Martinusgesticht zijn bewaard gebleven en zijn verwerkt in de nieuwbouw, 'het hof van heden'.

Foto 1960; Terug naar de oneven kant. Het R.K. Bondsgebouw op nr. 29. Op 14 januari 1901 had pastoor Van Lijschooten een vergadering belegd voor de mannen in zijn parochie om te komen tot een oprichting van een katholieke vereniging. Aan de Dijkweg 49 werd een lokaal gebouwd van 35 meter lang bij 15 meter breed. Het benodigde kapitaal was bijeengebracht door giften en renteloze aandelen van f 5 en verder door leningen tegen matige rente. In 1912 werd het pand op bovenstaande foto gebouwd als R.K. Bondsgebouw en Dijkweg nummer 49 verlaten.

In oktober 1914 kwamen ruim 100 Belgische vluchtelingen aan in Naaldwijk. In de ruime, keurige lokalen werd in korte tijd een eet- en slaapzaal ingericht. In november vertrokken ruim 50 Belgen weer naar Antwerpen. Voor de nog aanwezige Belgen werd op 5 december Sinterklaas gevierd. Door gulle giften van de bevolking konden aan groot en klein pakjes uitgedeeld worden. Half december werd het gebouw ontruimd en vertrokken 16 Belgen naar Nunspeet. De heer Welling heeft 7 Belgische gasten opgenomen, en 15 werden in een leegstaande woning gehuisvest. Vanuit Nunspeet werd geschreven dat het daar lang niet zo goed toeven is als in Naaldwijk.

Later werd het gebouw gebruikt als Distributiekantoor, in 1949 werden hier 2 noodlokalen in gemaakt in opdracht van de het R.K. Schoolbestuur, uitgevoerd door W. Dessing. In 1953 zat de Rijksmiddelbare tuinbouwschool hier. Ook de autohandel van Droog was hier in gevestigd in de zestiger jaren. In 1983 is het gesloopt.

Foto 1983; nr. 31, In 1866 heeft Pijnacker Hordijk hier een huis laten bouwen. In 1932 werd dit gesloopt en bouwde notaris Arentsen hier zijn woonhuis en kantoor. In 1957 vroeg de heer M. Valstar een vergunning om het pand te verbouwen tot hotel, bekend als Hotel Holland. In 1983 heeft het plaats moeten maken voor een appartementencomplex.

Foto 2006; dit complex is gebouwd op de plek van de twee bovenstaande foto's.

Foto 2006; Dijkweg 35, 37 en 39, deze huizen zijn in 1869 gesticht door Cornelis Veenman

Foto 2006; Dijkweg 41; in 1866 gesticht door dokter Machen, later hadden dokter Van Schie, en dokter Fransen hier hun praktijk.

Foto 2006; Dijkweg nr. 43/45, in 1873 gesticht door Cornelis Vijverberg (o.a. wethouder) als “een woonhuis met koetshuis”

Foto 2017; In 1890 werd hier een pand gebouwd door W.A. Dessing; Dijkweg 47. In 1951 werd het nog bestaande gebouw opgericht als Wit-Gele Kruisgebouw en consultatiebureau. Architect W. Dessing. In 2017 is in het gebouw al een aantal jaren het hospice Berkenrode gevestigd

Foto 1904; Dijkweg 22, Het R.K. Bondsgebouw links. Op 14 januari 1901 had pastoor Van Lijnschooten een vergadering belegd voor de mannen in zijn parochie om te komen tot een oprichting van een katholieke vereniging. Aan de Dijkweg werd een lokaal gebouwd van 35 meter lang bij 15 meter breed. Het benodigde kapitaal was bijeengebracht door giften en renteloze aandelen van f 5 en verder door leningen tegen matige rente.

In 1907 verhuizen de meisjes naar het verbouwde Bondsgebouw, dit wordt de latere Bernadetteschool, de jongens gaan van Dijkweg 49 naar de hoek met de Havenstraat en het Bondsgebouw trekt in de verlaten jongensschool op nummer 49.

Rechts op de foto het Sint Martinusgesticht, gebouwd in 1904.

Foto 1967; tussen school en het oorspronkelijke St. Martinusgesticht ziet men de kapel

Foto 2006; Naast de school is een grote sportzaal gebouwd. In 2008 is een nieuwe Bernadetteschool gebouwd in het Woerdblok.

Foto 2017; Anno 2017 is het gebouw een appartementencomplex 'Dijckwegh'. De voorgevel en het monumentale trappenhuis van het vroegere gebouw zijn bewaard gebleven

Foto 2006, Dijkweg 24, naast de Bernadetteschool, gebouwd voor tuinder Goeyenbier, wiens huis oorspronkelijk aan de andere kant van school stond, maar werd afgebroken voor de uitbreiding van het St. Martinusgesticht in 1907 en weer opgebouwd aan deze kant van de school.

Foto 2017; Naast het hospice Dijkweg 49; In 1898 gesticht als R.K. jongensschool, gebouwd door W.A. Dessing. Tot 1907 heeft het als zodanig gediend. Toen nam de R.K. Bond er zijn intrek, tot in 1912 het nieuwe bondsgebouw op nr. 29 gebouwd werd. Toen werd het pand verbouwd tot woonhuis.

Foto 1972; vlak voor de sloop van deze twee huizen op de hoek van de Grote Woerdlaan

De Gereformeerde Kerk aan de even kant van de Dijkweg. In 1889 wordt door de kerkenraad van de Nederlandse Gereformeerde Kerk een stuk grond gekocht aan de Dijkweg van Leendert Goeijenbier voor f 3.200. Op 20 oktober wordt deze officieel in gebruik genomen. In 1962 werd gebouw gesloten. In 1972 werd het gebouw gesloopt. Rechts van de kerk de pastorie.

Foto 1913; links het huis op de hoek met de Frederik Hendrikstraat, net achter de boom de woning waar jarenlang het hoofd van de lagere school in de Rembrandtstraat, de heer A. Koekoek woonde. Ook dit huis direct naast de kerk werd in 1972 gesloopt.

Foto 2017; Op de plek van de Gereformeerde Kerk zijn in 1972 en 1973 een aantal half vrijstaande huizen gebouwd.

foto 2017; Dijkweg 32, het laatste huis voor de Frederik Hendrikstraat aan de even kant, gebouwd in 1905 voor Dirk Verhoog.

Foto 1930; Een VIOS bus op de Dijkweg. Rechts het huis op de hoek met de Frederik Hendrikstraat.

Foto 1977; hetzelfde punt als de foto hierboven met links de Grote Woerdlaan.

(Samenstelling: Els Spaargaren, Gerard Beijer, 2017)

